

[Else-Merete Ross.]

Det, der i dette lovforslag kunne tænkes at blive det kontroversielle, er § 10, hvori det siges, at den nugældende ligsynslovs § 1, stk. 2, ikke skal finde anvendelse. I betænkningen siges, at den nye ligsynslov næppe vil gentage den nuværende regel om, at den, der er død i sin seng, ikke må tages ud af den før 6 timer efter, at døden er indtrådt. Man vil i stedet indbygge en anden sikkerhedsfaktor, som med hensyn til udtagelse af biologisk materiale vil være mere tilfredsstillende, nemlig at vævsudtagelse ikke må foretages af den læge, der har behandlet den afdøde under hans sidste sygdom. Det fastslås udtrykkeligt, at man ikke må ophøre at søge at redde en patient, så længe de ophørte livsfunktioner kan antages at kunne komme i gang igen. En patients liv må ikke afkortes af hensyn til en anden patients transplantationsbehov. Der skal altid være to forskellige læger i disse tilfælde. De skal have det fulde og udelukkende ansvar for hver sin patient.

Lovforslaget formulerer ikke, hvad der skal forstås ved, at døden er indtrådt, det sker heller ikke i udenlandsk lovgivning, men det almindeligt anerkendte døds-kriterium, hvorefter spontant åndedræt og spontan hjertevirksomhed skal være ophørt og hjernevirksomheden være totalt og uopretteligt ophævet, bliver der ikke tale om at lempe.

Så vidt jeg kan overskue det i dag, forekommer det mig, at enhver, der er imod sådanne foranstaltninger, virkelig er sikret. Jeg håber derfor, lovforslaget må fremmes af hensyn til de store humanitære perspektiver, det rummer. Men jeg vil gerne være bekendt med Dansk Sygeplejeråds opfattelse, inden jeg på mit partis vegne giver endelig tilslutning til lovforslaget.

Diderichsen: Det foreliggende lovforslag handler jo bogstaveligt om liv og død, for så vidt menneskehedens ældste problem og dog et nyt, som kræver den omhyggeligste behandling. Det er nyt, fordi naturvidenskaben og lægekunsten har skabt nye muligheder for at redde menneskeliv, men også nye muligheder for at udslutte liv. Vi skal slutte denne folketingsdag med at drøfte to emner: dette og så vor u-landsbistand, som begge er moderne problemer, skabt

af moderne tid, og som derfor vel i nogen grad træffer os som lovgivere noget uforberedt. Mon ikke mange af os føler en vis usikkerhed blandet med uro over for disse problemer og deres uoverskuelige konsekvenser, problemer, som tårner sig højt op foran os? De gælder i grunden hver for sig og hver på sin måde liv og død.

I princippet kan jeg tilsige lovforslaget om udtagelse af menneskeligt væv liberalt centrums støtte. Vi erkender, at der foreligger et alvorligt problem, som man gennem lovforslaget giver sig i kast med at løse. Vi finder også, at de angivne retningslinjer i deres moderate, kloge form er acceptable, men vi mener på den anden side, at der er adskilligt, der trænger til en nærmere klargørelse, præcisering og muligvis korrigering.

Det er en lykke, at det nu er muligt at redde menneskelige liv ved transplantationer, og principielt kan der intet indvendes herimod. Formentlig står vi kun ved begyndelsen af en udvikling, hvis endelige muligheder vi endnu ikke kan bedømme, men det er allerede klart, at disse indgreb ikke blot lægeligt er komplicerede; de medfører også en række menneskelige komplikationer, psykologiske, religiøse, moralske og juridiske, som gør en lovgivning nødvendig. Det går ikke an at betragte indgribende transplantationer f. eks. af nyrer, lunger eller andre ædle organer som blot lægetekniske forholdsregler, og både ministeren og udvalget har jo også haft øje herfor.

Angående transplantation fra levende donor finder jeg i det store og hele lovforslaget tilfredsstillende. De indbyggede regler om samtykke m. v. synes rimelige. Med rette fremhæves den sjælelige belastning, der kan blive tale om i en akut situation.

Noget anderledes forholder det sig med udtagelse af væv fra døde personer. Det er her, der melder sig en række komplikationer, som nærmere må belyses, inden vi kan tage endelig stilling. Og her står jo døds-kriteriet i centrum. Ganske vist er det ikke optaget i selve lovforslaget, fordi det anses — og med rette — for et biologisk fænomen, som man ikke kan lovgive om, men det fremgår af udvalgets betænkning, at lovforslaget bygger på den biologiske opfattelse, at der er tre sikre dødstegn; de karakteriseres som de første sikre og uomtvistelige